

Szept. 27.: *Missa in tempore belli (Paukenmesse, 1796)*. Capella Cantorum Savariensis, Capella Savaria, műv. vez. Kalló Zsolt. Zádori Mária, Németh Judit, Megyesi Zoltán, Cser Krisztián.

Okt. 11. (Krisztus Király, missa sollemnis): *Missa in Es in honorem Beatissimae Virginis Mariae (Grosse Orgelsolemesse, 1766)*. Stanislav Surin (orgona, Szlovákia), Schola Cantorum Budapestiensis, Weiner-Szász Kamaraszimfonikusok, vez.: Philipp György. Szabóki Tünde, Rajk Judit, Kálmán László, Cser Péter.

Okt. 25.: *Harmoniemesse (1802)*. Philharmonia Transsylvania Ének- és Zenekar, vez. Gábor Ferenc (Berlin). Szabóki Tünde, Rajk Judit, Bubnó Tamás, Laborfalvi Soós Béla.

Nov. 8.: *Missa Cellensis in honorem Beatissimae Virginis Mariae (Cäcilienmesse, 1766)*. A Szent

István Király Konzervatórium Ének- és Zenekara, vez. Záborszky Kálmán. Geszthy Veronika, Simon Krisztina, Alagi János, Cser Péter.

Nov. 22.: *Missa Rorate coeli desuper (1760 előtt)*. Az Egyetemi Templom Ének- és Zenekara, Gödöllő Város Vegyeskara (műv. vez. Pechan Kornél), vez. Benyus Sándor.

A sorozathoz vidéki és külföldi koncertek is csatlakoztak: jan. 18.: Nicolaimesse, Pécs; márc. 5.: Theresienmesse, Debrecen; jún. 20.: Nelson-mise, Sopron; okt. 23.: Harmoniemesse, Kolozsvár, aug. 28.: Paukenmesse, Szombathely, aug. 29.: Melki Apátság, nov. 15.: Nelson-mise, Gödöllő.

Déri Balázs

A Purcell-év ünnepi hangversenye a Westminster Apátságban

2009. november 20-án este 7 órakor a londoni Westminster Apátságban (Westminster Abbey) a zeneszerző születésének 350. évfordulója alkalmából rendezett Henry Purcell-év csúcspontjaként megemlékező hangverseny volt. Purcell *Te Deum & Jubilate in D*, *Funeral Sentences and music s a Hail! Bright Cecilia (Ode on St Cecilia's Day, 1692)* című művei hangzottak el a Westminster Apátság Kórusa, a James's Baroque és szólisták (Carolyn Sampson szoprán, Iestyn Davies kontratenor, Ed Lyon tenor, Neal Davies bassz-bariton) előadásában. James O'Donnell vezényelt.

A BBC Radio 3 a rákövetkező vasárnap, november 22-én, Szent Cecilia napján (amelynek alkalmával *Te Deum & Jubilate s a Cecilia-óda* is először szólalt meg), du. 6 óra 30-tól közvetítette a koncertet.

Henry Purcell (1659–1695) a Westminster Apátságban élt, alkotott és halt meg 1695. november 21-én, s az orgona közelében temették el november 26-án. A koncert tehát halála előestéjének évfordulójára esett.

Rövid élete nagy részében a Királyi Kápolna (Chapel Royal) és a Westminster Apátság orgonistája volt. Apja az Apátság kóristafiúinak (choristers) mestere volt, és John Blow, az Apátság orgonistája fedezte föl a fiatal Henry te-

hetségét, s az orgonista-szolgálatot 1679-ben ő adta át a húszéves embernek.

Purcellt egyaránt nagyra becsüljük színpadi művei, dalai, kamarazenéje és egyházzeneje miatt. Ez utóbbiak közt kiemelkednek a koncert műsorszámái; a talán kevésbé ismert *Funeral Sentences and music* című művet Purcell II. Mária királynő 1695 márciusi halálára írta, néhány hónappal a saját halála előtt.

Purcell a saját házában halt meg (ma Dean's Yard-nak ismerik). Sírja az Apátságban, a kórustól északra lévő oldalhajóban (hosszházban) található. Kötéltáblán olvasható a sírfelirata:

Here lyes HENRY PURCELL, Esqr. who left this life and is gone to that blessed place where only his harmony can be exceeded. Died 21 of November in the 37th year of his age, A.D. 1695.

Azaz: „Itt nyugszik nemes Henry Purcell, ki elhagyta ezt az életet és eltávozott ama szent helyre, hol egyedül felülmúlhatók harmóniái. Elhunyt november 21-én, életének 37. évében, az Úr 1695. esztendejében.”

Internetes híradás nyomán

Bizánci fény(én)ek

Bizánci rítusú szakrális művészeti napok Magyarországon, 2010. aug. 12–20.

A Bizánci fény(én)ek

Első ízben, de hagyományteremtő céllal rendezték meg hazánkban a *Bizánci szakrális művészeti napokat*. A sorozat, melynek fővédnöke Kocsis Fülöp hajdúdorogi megyéspüspök, miskolci apostoli kormányzó volt, a jelentőségéhez képest méltatlanul elhanyagolt Szent Pirooska (görögül Eiréné, bizánci görög ejtéssel Iríni) császárné ünnepétől (aug. 13.) Szent István király ünnepéig terjedt, s a magyar örökségnek egy új, itthon eddig kevésbé ismert területét mutatta be: a bizánci hatást, amely bár országunkban sohasem volt meghatározó, de mindvégig jelen volt történelmünkben.

Hazánkban ma mintegy 300 000 görög katolikus él, s az ortodox keresztények száma is több tízezerre tehető. E felekezetek egyaránt büszkén vallják magukénak Bizánc örökségét, s a szervezők ezt a gazdag és kimeríthetetlenül mély hagyományt szeretnék jobban megismertetni az ország lakosságával s az ide látogató külföldiekkel a szakrális művészeti napok rendezvényei által.

A *Bizánci fény(én)ek* cím kettős értelmű: kifejezi a keleti liturgia és művészet fényközpontságát, a „fényének” pedig egy himnusz-fajta, amely a hajnali istentisztelet, az utrenye fontos része.

Szent Pirooska, az Árpád-házi császárné
(1088 táján–1133)

Pirooskát, Szent László királyunk és rheinfeldi Adelhaid leányát az orthodox egyház avatta szentté, de illő lenne, hogy egész nemzetünk megadja neki a magyar szentasszonynak kijáró tiszteletet.

Miután édesapja meghalt, sokáig Könyves Kálmán udvarában élt, míg 1105-ben eljegyezték Ióánnész Komnénosz bizánci trónörökössel. A házasság megkötéséhez át kellett térnie az orthodox hitre, melyben az Eiréné (Irén) nevet kapta. Szent László leánya jó császárné, hűséges, segítő hitves, nyolc gyermek édesanyja lett. Kitért az államügyekben való jártasságával. Férjével együtt alapította meg a konstantinápolyi Pantokratór-monostort. Sűrűn fogadott szentföldi zarándokokat, küldötteket magyar

földről, többször közvetített a Magyar Királyság és a Bizánci Birodalom között. Mozaikképét a Hagia Sophia a mai napig őrzi. Példaként állhat előttünk mint olyan asszony, aki a hazájától távol is igyekezett minden feladatában helytállni, fölismerve és elfogadva szerepét az életben. Élete és munkálkodása talán példaként szolgálhatott 120 évvel később született rokonának, Árpád-házi Szent Erzsébetnek, akinek életútjában számos párhuzamos vonást fedezhetünk föl Szent Pirooskával.

Pécs

Pécssett, Európa Kulturális Fővárosában indult útjára a szakrális napok sorozata. (Az alábbi programok az Európa Kulturális Fővárosa Pécs 2010 rendezvény részei voltak, gazdjuk a Pécsi Ruszin Kisebbségi Önkormányzat.)

Aug. 12., görögkatolikus (Xavér-) templom 20 óra: esti istentisztelet Árpád-házi Szent Pirooska ünnepének előestéjén Kocsis Fülöp hajdúdorogi megyéspüspök vezetésével, közr. a *Szent Efrém Férfikar*.

Aug. 13., székesegyház 19 óra: „A mi bizánci császárnénk”. Ünnepi koncert Árpád-házi Szent Pirooska tiszteletére. A *Szent Efrém Férfikar* hangversenye, közr. Szabóki Tünde (szoprán). Művészeti vezető: *Bubnó Tamás*.

Aug. 14., Művészetek és Irodalom Háza, 18: *Grincsisin Artúr* kárpátaljai származású festőművész „Hóviharban gondolkodom” c. kiállításának megnyitója.

Szigetszentmiklós

A Csepel-szigeti városban fotókiállítás, előadás, istentisztelet és hangverseny volt hazánk első, Árpád-házi Szent Pirooska tiszteletére felszentelt templomában.

Aug. 18., Árpád-házi Szent Pirooska görögkatolikus templom, 16.30: a „Két kereszténység” c. fotókiállítás megnyitása. 16.45: *Nagyimihályi Géza* művészettörténész, görögkatolikus áldozópap előadása Árpád-házi Szent Pirooskáról. 17: Akathisztosz himnusz Kocsis Fülöp megyéspüspök vezetésével. 18: *Sebestyén Márta* és a *Szent Efrém Férfikar* hangversenye.

Győr, Hajdúdorog, Homrogd, Máriapócs

A rendezvény a nemzeti ünnep előestéjén több helyszínen egyszerre imádságos együttléttel s másnap Máriapócson ünnepi Szent Liturgiával zárult. 19-én Esti dal címmel az országért följánlott egyházzenei áhítatot tartottak. Ezen elhangzott a címadó Kodály-mű, és emellett az alkalomhoz illő programot mutattak be a felépítő műkedvelő és hivatásos muzsikusok.

Aug. 19., Győr, Hajdúdorog, Homrogd görögkatolikus templomai, 18: Esti dal — zenés áhítat és ima Magyarorszáért. Föllépett a budapesti *Szent Kereszt Központi Görögkatolikus*

Kórus (Győrött), az *Ungvári Székesegyház Kórusa* (Hajdúdorogon), *Fülep Márk* fuvolaművész és a *Szent Efrém Férfikar* (Homrogdon).

Aug. 20, Máriapócs, kegytemplom, 10: Arany-
szájú Szent János liturgiája. Az *Ungvári Székes-
egyház Kórusa*, vez. *Orosz Mihály Gyula*.

Az ingyenes programokat támogatták: NKA, Szigetszentmiklós Önkormányzata, Vox Panonica Alapítvány.

Bubnó Tamás,
a sorozat szerkesztője

Orgonaszó az istentiszteleten

Új gyűjtemény és nyárvégi orgonakurzus kántoroknak

A Magyar Egyházzenei Társaság és az Evangélikus Kántorképző Intézet 2009. augusztus 23–25-én orgonakurzust és ökumenikus kántortalálkozót rendezett az evangélikus Kántorképző Intézetben (Fót, Berda József u. 3.). Bemutatták a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem egyházzene tanszékének *Organum Officians (Régi német mesterek)* című új, Bódiss Tamás, Enyedi Pál s Kiss Zoltán szerkesztette kiadványát (az Egyházzenei Füzetek sorozat új, VI. folyamának első darabját), mely — régi igényt pótolva — liturgikus használatra alkalmas orgonadarabok gyűjteménye.

Az orgona hangja évszázadokon át szinte mindig önállóan szól az istentiszteleten. Liturgikus tételek dallamait az énekesekkel változtatva, többszólamú köntösben szólaltatta meg, s méltó akusztikus háttérrel biztosított az énekkel nem kísért cselekményeknek is. Bár az istentiszteleten napjainkban kiemelt szerep jut a népéneknek, ma is lehetséges és szükséges, hogy az orgona az ének kíséretén túl önállóan is szóljon, elsősorban az ünnepeken. Kodály Zoltán, aki a magyar egyházzenei életet is figyelemmel kísérte, így írt erről a két világháború között: „Az istentisztelet művészi egység, az kell, hogy legyen a zenéje. Pár ütemes versetteltől ötperces közjátékokig minden terjedelemben talál, aki keres, elegendő anyagot. Így előre gondoskodik, hogy az istentisztelet stílusa egységes maradjon.”

A 110 oldalas, 57 darabból álló gyűjtemény célja, hogy ilyen néhány perces, könnyű és közepes nehézségű, zeneileg jól megformált da-

rabokat adjon az orgonista-kántor kezébe, melyek többsége a Magyarországon átlagos, egymanuális, akár pedál nélküli hangszereken is játszható. A szerkesztők a XVI–XVIII. századi német és lengyel zenéből, az énekdallam nélküli műformákból (prelúdium, tokkáta, ricercar, fúga) válogattak hangnemek szerint. A bevezetőben tanácsokat adnak a művek megszólaltatásához és liturgikus alkalmazásához.

A kötet nem csak használhatósága, hanem szerzői szerint is ökumenikus kiadvány, hiszen benne katolikus és protestáns felekezettű mesterek műveit is megtaláljuk. Mivel e régi korok zenéjének „megfejtése” és jó előadása sok olyan ismeretet kíván, melyek az utóbbi évtizedek fölfedezései s melyekről igen szűkös a magyar nyelvű szakirodalom, szükséges a gyakorlati tájékoztatás. A program a következő volt:

Aug. 23., vasárnap, 17, megnyitó előadás: „A Lélek nyelve és a nyelv lelke az istentiszteleten” — *Béres Tamás* (dogmatika), *Bence Gábor* (egyházzene). 20: az *Organum Officians* bemutatása — *Bódiss Tamás, Enyedi Pál*.

Aug. 24., hétfő, 9.30–12.30 és 15.00–18.00: orgonakurzus *Bódiss Tamás* szerkesztő vezetésével. 19.30: ökumenikus vesperás a református templomban. 21: fórumbeszélgetés a kántori szolgálatról.

Aug. 25., kedd, 9.30–12.30: kurzus (*Bódiss Tamás*). Du.: orgonás kirándulás, zuglói Páduai Szent Antal-templom és Művészetek Palotája (*Enyedi Pál* és *Fassang László*).

A programismertető alapján